

BOSHLANG'ICH SINFLARDA INTERFAOL O'YINLARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

Salomatova Barno Ziyoyevna

Surxondaryo viloyati, Sherobod tumani, 56-umumiy o'rta ta'lim maktabi
boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda darslarni tashkil etishda zamonaviy interfaol usullardan foydalanish, ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchilar hamkorligi, ta'lim-tarbiya masalalari va bugungi yoshlarimizning mustaqil fikrlay olishi uchun o'quv mashg'ulotlarini qiziqarli tarzda tashkil etish haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar. Ta'lim-tarbiya, interfaol usullar, o'quvchi, o'qituvchi, hamkorlik, o'qitish, dars, pedagogik mahorat.

Har birimizga ma'lumki, ta'lim tizimida o'quvchilarning bilim olishi birinchi o'rinda turadi. Ta'lim o'qituvchi va o'quvchilarning hamkorlikdagi faoliyati bo'lib, bu jarayonda shaxsning taraqqiyoti, uning ma'lumoti va tarbiyasi ham amalga oshiriladi. Darslarda o'qituvchi o'z bilimi, ko'nikma va malakalarini mashg'ulotlar vositasida o'quvchilarga yetkazadi, o'quvchilar esa uni o'zlashtirib borishi natijasida undan foydalanish qobiliyatiga ega bo'ladi. Ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchilarning dars jarayonidagi hamkorligi, o'qituvchilarning mustaqil ishlashi, sinfdan tashqari ishlar shaklida ta'lim va tarbiya masalalari hal etiladi.

Ulug' donishmandlardan biri: „Kelajak tashvishi bilan yashasang farzandlaringga yaxshi bilim ber, o'qit“, - degan ekan. Yurtimizda ta'lim - tarbiya tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar haqiqiy ma'noda bir – ikki yillik yoki qisqa davrda samaraga erishishga qaratilgan ish emas, balki chin ma'noda bir necha yuz yillarga ta'tiydigan o'zgarish bo'ldi, desak mubolag'a bo'lmaydi. Bu birinchi prezidentimizning kelajagimiz, kelajak avlodimiz haqida qayg'urib, yurtimizning barcha farzandlari – mening farzandlarim, ular bizlardan ko'ra kuchli, bilimli va albatta baxtli bo'lishlari kerak, degan g'oyasi zamirida donishmandlarcha siyosat yotganini ko'rsatadi.

O'qitishning interfaol usullarini tanlashda ta'limning maqsadi, ta'lim oluvchilarning soni va imkoniyatlari, o'quv muassasasining o'quv moddiy sharoiti, ta'limning davomiyligi, o'qituvchining pedagogik mahorati va boshqalar e'tiborga olinadi. Interfaol metodlar deganda ta'lim oluvchini faollashtiruvchi va mustaqil fikrlashga undovchi ta'lim jarayonining markazida ta'lim oluvchi bo'lgan metodlar

tushuniladi. Bu metodlar qo'llanilganda ta'lim beruvchi ta'lim oluvchini faol ishtirok etishga chorlaydi. Interfaol metod biror faoliyat yoki muammoni o'zaro muloqotda, o'zaro bahs – munozarada fikrlash asosida hamjihatlik bilan hal etishga yo'naltirigan metoddir. Bu usulning afzalligi shundaki, butun faoliyat o'quvchilarni mustaqil fikr yuritishga o'rgatib, mustaqil hayotga tayyorlashga muhim ahamiyat kasb etadi. Interfaol metodlar orqali o'quvchilarning tashabbuskorligi hamda jamoaviy izlanuvchanligini oshiradi. Interfaol metodlardan foydalanib darslar tashkil etilsa, o'quvchining darsga bo'lgan qiziqishi yanada oshadi va ta'lim sifati yaxshilanadi. Interfaol usullar orqali o'tilgan darslar o'quvchini ijobiy fikrlashga, olingan axborotlarni faollikda hal etishga, fikrini erkin bayon etishga, hamkorlikda ish yuritishga, fikrini yozma bayon etishga chorlaydi.

Har bir ishning maqsadi bo'lgani kabi interfaol usullardan foydalanishning ham maqsadi va vazifalari bor, albatta. Interfaol usulning bosh maqsadi – o'quv jarayoni uchun eng qulay vaziyat yaratish orqali o'quvchilarning faol, erkin fikr yuritishga muhit yaratishdir. U o'zining intellektual salohiyatini, imkoniyatlarini namoyon etibgina qolmasdan, balki o'quv sifatini va samaradorligini oshiradi.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interfaol metodlar va axborot texnologiyalarini o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish kundan – kunga ortib bormoqda. Bunday bo'lishining sabablaridan biri, shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda o'quvchilar faqat tayyor ma'lumotlarni egallashga o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish esa ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topish, mustaqil o'rganish va fikrlash, tahlil qilish, hatto yakuniy xulosa chiqarishga o'rgatadi. O'qituvchilar esa bu jarayonda shaxs rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi va shu bilan bir qatorda boshqaruvchanlik, yo'naltiruvchilik funksiyasini bajaradi.

Boshlang'ich sinflarda o'tiladigan ona tili, matematika, o'qish, odobnoma, tabiatshunoslik darslari o'z mohiyati, maqsad va vazifalariga ko'ra ta'lim tizimida alohida o'rin tutadi. Negaki ularning zamirida savodxonlik va axloqiy– ta'limiy tarbiya asoslari turadi. Shuning uchun ham boshlang'ich ta'lim darslariga o'quvchilar qiziqishini oshirishga alohida e'tibor berish lozim. Chunki bolalar boshlang'ich sinflardayoq,, dars" degan muqaddas so'zdan bezib qolmasliklari lozim. Bugungi kunda o'quvchilarni darsga bo'lgan qiziqishlarini oshirish uchun tajribali o'qituvchilar turli didaktik o'yinlardan foydalanishmoqda. Interfaol metod – ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi faollikni oshirish orqali ularning o'zaro harakati ta'siri ostida bilimlarni o'zlashtirishni kafolatlash, shaxsiy sifatlarning rivojlanishiga xizmat qiladi. Ushbu usullarni qo'llash dars sifati va samaradorligini oshirishga yordam beradi. Uning asosiy mezonlari – norasmiy bahs – munozaralar o'tkazish, o'quvchilarni tashabbus ko'rsatishlariga imkoniyat yaratilishi kichik guruhlarda, katta

guruh, sinf jamoasi bo'lib ishlash uchun topshiriq, vazifalar berish, yozma ishlar bajarish va boshqalardan iborat. Interfaol ta'lim o'z xususiyatiga ko'ra didaktik o'yinlar orqali evristik (fikrlash, izlash, topish) suhbat dars jarayonini loyihalash orqali muammoli vaziyatni hosil qilish va yechish orqali kreativ – ijodkorlik asosida axborot kommunikatsion texnologiyalar yordamida amalga oshirish metodlarini o'z ichiga oladi.

Axborot kommunikatsion texnologiyalar asosida talim o'z navbatida kompyuter dasturlari yordamida o'qitish, masofadan o'qitish, internet tarmoqlari asosida o'qitish, media - ta'lim metodlaridan iborat. Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning yosh xususiyatlari, savodxonlik darajalari, shaxsiy tabiatlariga ko'ra didaktik o'yinlar orqali evristik suhbatlar loyihalashtirish asosidagi metodlar keng qo'llanilmoqda. Agar o'qitish jarayonida har bir o'quvchi o'zining o'zlashtirish imkoniyati darajasida topshiriqlar olib borilganida u yuqori sifat va samaradorlikni ta'minlagan bo'lar edi. Bunday holatni faqat tabaqalashtirgan ta'lim orqali amalga oshirish mumkin. Endi ta'lim jarayonlarini o'yinlar orqali amalga oshirish haqida fikr yuritamiz. Interfaol o'yinli metodlar o'quvchi faoliyatini faollashtirish va jadallashtirishga asoslangan. Ular o'quvchi shaxsidagi ijodiy imkoniyatlarini yuzaga chiqarish va rivojlantirishning amaliy yechimlarini aniqlash va amalga oshirishda katta ahamiyatga ega.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, ta'limda ilg'or pedagogik va yangi axborot texnologiyalarini tadbiq etish o'quv mashg'ulotlarining samaradorligini oshiribgina qolmasdan, ilm – fan yutuqlarini amaliyotda qo'llash orqali mustaqil va mantiqiy fikrlaydigan, har tomonlama barkamol, yuksak ma'naviyatli shaxsni tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar va internet resurslari:

1. Karimov.I Eng asosiy mezon – hayot haqiqatini aks ettirish:T:O'zbekiston , 2009.
2. kun .uz sayti
3. Sidiqova.D.S (2021) . Zamonaviy ta'limda masofaviy o'qitish tizimi.Scientific progress.
4. Sidiqova, D (2020). Boshlang'ich sinflard interfaol ta'lim va loyihaash texnologiasi. Центр научных публикаций (buxdu. Uz